

หลักเกณฑ์และวิธีการจัดตั้งสาขา

ในบทนี้จะกล่าวถึงหลักการปฏิบัติของธนาคารพาณิชย์ไทยในการจัดตั้งสาขาในประเทศไทยในปัจจุบัน ซึ่งประกอบด้วย

- ก. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดตั้งสาขา
- ข. หลักเกณฑ์ในการจัดตั้งสาขา
- ค. วิธีการจัดตั้งสาขา

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดตั้งสาขา

1. การประกอบธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ แยกเป็น 2 อย่าง ดังนี้¹

1.1 ประกอบธุรกิจที่เรียกว่า "การธนาคารพาณิชย์" คือ ประกอบธุรกิจประเภทรับฝากเงินที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม หรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ และใช้ประโยชน์เงินนั้นในทางหนึ่งหรือหลายทาง เช่น ให้สินเชื่อ ซื้อขายตั๋วแลกเงินหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นใด และซื้อขายเงินปรัวรรคต่างประเทศ

1.2 ประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกันหรือเนื่องจากการธนาคารพาณิชย์ หรือธุรกิจอันเป็นประเภทที่ธนาคารพึงกระทำเช่น การเรียกเก็บเงินตามตั๋วเงิน การรับอาวัลตั๋วเงิน การรับรองตั๋วเงิน การออกเช็คเตอร์ออฟเครดิท หรือการค้าประกันหรือธุรกิจทำนองเดียวกันด้วยก็ได้ เมื่อได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย แต่จะประกอบการค้าหรือธุรกิจอื่นมิได้

2. สถานประกอบการของธนาคารพาณิชย์ คือสถานที่ติดต่อกับลูกค้าโดยทั่วไปเพื่อประกอบธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งเรียกว่า "สำนักงาน" แยกได้ 3 ประเภท คือ

2.1 สำนักงานใหญ่ คือที่ทำการที่ใช้เป็นศูนย์กลางการบริหารงาน

¹ ธนาคารแห่งประเทศไทย

2.2 สำนักงานสาขา คือ ที่ทำการที่จัดตั้งเพิ่มขึ้นตามท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งเรียกสั้นๆ ว่า "สาขา"

2.3 สำนักงานแลกเปลี่ยนเงินตรา คือ ที่ทำการที่จัดตั้งขึ้นเพื่อบริการรับแลกเปลี่ยนซื้อขายเงินตราต่างประเทศเท่านั้น ไม่มีการประกอบธุรกิจอื่นเหมือนสำนักงานทั้งสองอย่างแรก

สำหรับที่ทำการอื่นๆ ซึ่งใช้ประกอบการเฉพาะอย่างโดยไม่ได้ติดต่อกับลูกค้าทั่วไปนั้นจะไม่รวมเรียกว่าสำนักงาน เช่น คลังสินค้า โรงพิมพ์ โกดังเก็บพัสดุ สถานฝึกอบรม และสโมสร เป็นต้น และในที่นี้ "สำนักงานธนาคารพาณิชย์" จะหมายถึงสำนักงานใหญ่ และสำนักงานสาขาเท่านั้น

3. ระบบการธนาคารพาณิชย์ ระบบการธนาคารพาณิชย์เท่าที่ใช้กันอยู่ในประเทศต่างๆ ในปัจจุบันแบ่งออกเป็นสองชนิด คือ ระบบการธนาคารเดี่ยว (Unit Banking System) และระบบการธนาคารสาขา (Branch Banking System) ระบบการธนาคารชนิดแรกประกอบขึ้นด้วยธนาคารต่างๆ อันเป็นอิสระต่อกัน ธนาคารต่างๆ เหล่านี้ถ้าหากในท้องที่ใดสมควรจะตั้งธนาคารได้ ก็จะมีผู้จัดการตั้งธนาคารขึ้นใหม่ในท้องที่นั้น โดยเรียกทุนเอาจากบุคคลที่อยู่ในท้องที่นั้นเอง ธนาคารที่ตั้งขึ้นนี้เป็นอิสระโดยแท้ เป็นธนาคารที่เกิดขึ้นใหม่ต่างหากอีกธนาคารหนึ่งไม่มีความสัมพันธ์กับธนาคารอื่นๆ ที่ตั้งดำเนินกิจการอยู่ก่อนแล้วที่ปรากฏก็คือ เมื่อประเทศเจริญขึ้นในทางเศรษฐกิจ ธนาคารก็จะเกิดขึ้นตามไป ทางธนาคารต่างก็เป็นอิสระต่อกัน ในระบบการธนาคารประเภทที่สอง ธนาคารได้เปิดสาขาในที่ต่างๆ ที่ควรจะมีธนาคาร ฉะนั้นระบบธนาคารแบบนี้จึงแตกต่างกับระบบการธนาคารแบบแรกอยู่ในหลักการสำคัญว่า ในระบบการธนาคารแบบแรก มีธนาคารที่เป็นหน่วยอิสระดำเนินกิจการอยู่พร้อมกัน เป็นจำนวนมากราย ส่วนระบบการธนาคารหลัง มีธนาคารเป็นหน่วยอิสระดำเนินกิจการอยู่พร้อมกัน มีจำนวนไม่กี่ราย ธนาคารที่มีอยู่ทั่วไปเป็นจำนวนมากมานั้น เป็นสาขาธนาคารใหญ่ที่มีจำนวนน้อยรายทั้งสิ้น¹

¹ คีตกฤษ ปราโมช, ม.ร.ว., การธนาคารพาณิชย์ (กรุงเทพมหานคร : เกษ-สัมพันธ์การพิมพ์, 2516), หน้า 79.

ในปัจจุบัน มีผู้แยกประเภทธนาคารพาณิชย์เพิ่มอีก คือ ระบบธนาคารลูกโซ่และระบบธนาคารกลุ่ม¹ ระบบธนาคารลูกโซ่(Chain Banking System) ใดก็ตามที่มีธนาคารไม่ว่าจะเป็นแต่ละระบบหรือทั้งสองระบบพร้อมกันของระบบการธนาคารข้างต้นมาอยู่ภายใต้การดูแลของเอกชนคนเดียว หรือ ครอบครัว หรือ สมาคม ซึ่งแต่ละแห่งจดทะเบียนแยกออกจากกันมีเงินทุน พนักงานของตนเอง และอีกประเภทหนึ่ง คือ ระบบธนาคารกลุ่ม(Group Banking System) ซึ่งก็คือระบบธนาคารลูกโซ่แต่ค้างที่อยู่ในการควบคุมของบริษัทในเครือ (Holding Company) และอาจเป็นการควบคุมโดยตรงหรือโดยอ้อมหรืออาจเป็นธนาคารหนึ่งควบคุมธนาคารอีกธนาคารหนึ่ง และอาจจะผนวกเอาธุรกิจอื่นๆ เข้ามาเกี่ยวข้องได้

จึงเห็นได้ว่า ระบบธนาคารที่เพิ่มขึ้นทั้งสองนี้ ก็เป็นระบบธนาคารทั้งสองอย่างแรกนั่นเอง เป็นเพียงการรวมกันในฐานะของเจ้าของมีความสัมพันธ์กัน สำหรับในประเทศไทย ธนาคารลูกโซ่อย่างแท้จริงไม่มี แต่ถ้าถือตามนิยามดังกล่าวว่าเป็นแบบกรายๆ โดยผิวเผินก็ได้ เช่น ธนาคารศรีนคร ธนาคารมหานคร ธนาคารเอเชีย มีผู้บริหารชั้นสูงและกรรมการธนาคาร มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง เป็นญาติพี่น้องกัน และระบบธนาคารกลุ่มนั้นโดยแท้จริงก็ยังมีในประเทศไทยเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าถือตามคำนิยามดังกล่าวว่าเป็นแบบกรายๆ โดยผิวเผินก็ได้ เช่น ธนาคารมหานคร มีธนาคารพาณิชย์ไทยหลายแห่งถือหุ้นอยู่ แต่ก็ไม่ได้ถือว่าเป็นธนาคารในเครือเหมือนคำนิยามข้างต้น และธนาคารพาณิชย์ไทยทุกแห่งต่างมีบริษัทในเครือด้วยกันทั้งสิ้น เช่นบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ บริษัทประกันภัยบริษัทที่เป็นโรงงานอุตสาหกรรม และบริษัทอื่นๆ เหล่านี้ก็ยังไม่ได้ถือว่าเป็นระบบธนาคารกลุ่ม

ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่าธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยเป็นระบบการธนาคารสาขา

4. ขนาดของธนาคารพาณิชย์ไทย จำแนกตามมูลค่าของสินทรัพย์ เมื่อสิ้นปี ของแต่ละปีในรอบสิบปีที่ผ่านมา ตั้งแต่สิ้นปี 2513 - 2523 ตามรายงาน ธ.พ. 1 ของแต่ละธนาคารพาณิชย์ไทยแยกได้เป็น 3 กลุ่ม โดยธนาคารในแ่กกลุ่มส่วนใหญ่จะไม่แยกไปอยู่นอก

¹ วิโรจน์ กลั่นเปา, เรื่องของเงินและธนาคาร, หนังสือชุมนุมมหาวิทยาลัยชาวบ้าน
 อดิคม 8 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เคล็คไทย, 2517) .หน้า 81.

กลุ่มภายในระยะช่วงสิบปีนี้ แยกได้คือ

4.1 ธนาคารขนาดใหญ่ ได้แก่ ธนาคารที่อยู่ใน 5 อันดับแรกของแต่ละปีเป็นส่วน
ใหญ่ คือ ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารไทยพาณิชย์และ
ธนาคารกรุงศรีอยุธยา

4.2 ธนาคารขนาดกลาง ได้แก่ ธนาคารที่อยู่ใน อันดับ 6-10 ของแต่ละปีเป็น
ส่วนใหญ่ได้แก่ ธนาคารศรีนคร ธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ ธนาคารมหานคร ธนาคาร
นครหลวงไทยและธนาคารทหารไทย

4.3 ธนาคารขนาดเล็ก คือ ธนาคารที่เหลือทั้งหมดได้แก่ ธนาคารเอเชียทรัสต์
ธนาคารเอเชีย สหธนาคาร ธนาคารไทยทุน ธนาคารแหลมทองและธนาคารหวังหลี

5. จำนวนสำนักงานของธนาคารพาณิชย์ ในประเทศไทยมีสำนักงานรวมทั้งสิ้น
1,478 แห่ง เมื่อ สิ้นปี 2523 โดยแยกเป็นธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ 20 แห่งและ
ธนาคารพาณิชย์ไทย 1,458 แห่ง ดังแสดงในตารางที่ 5

หลักเกณฑ์ในการจัดตั้งสาขา

1. สาเหตุที่ต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์ เพื่อควบคุมการจัดตั้งสาขาของธนาคาร
พาณิชย์โดยต้องขออนุญาตกระทรวงการคลัง ผ่านทางธนาคารแห่งประเทศไทยก่อนที่จะ
จัดตั้งสาขา ตามมาตรา 7 ในพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 บัญญัติว่า
" ธนาคารพาณิชย์ นอกจากสาขาของธนาคารต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกา-
รธนาคารพาณิชย์ อาจเปิดสาขาได้ แต่ต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี คำขออนุญาตต้อง
มีรายการตามที่รัฐมนตรีกำหนด ในการนี้รัฐมนตรีจะอนุญาตโดยมีเงื่อนไขก็ได้ " (ซึ่ง
ก่อนนั้นไม่มีการต้องขออนุญาต โดยเมื่อเปิดสาขาแล้ว ก็เพียงแจ้งให้ทางกระทรวงการคลัง
ให้ทราบเท่านั้น) ซึ่งสาเหตุที่ต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดตั้งสาขาสรุปลike คือ ¹

¹ สัมภาษณ์, เจ้าหน้าที่ของธนาคารพาณิชย์ไทยและธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนสำนักงานของแต่ละธนาคารพาณิชย์ไทยในเขตกรุงเทพมหานคร
เขตอำเภอเมือง และเขตอำเภอรอบนอกเมื่อสิ้นปี 2523 (หน่วย : แห่ง)

ธนาคาร	กรุงเทพมหานคร	อำเภอเมือง	อำเภอรอบนอก	รวม
1. กรุงเทพ	69	79	96	244
2. กสิกรไทย	71	67	82	220
3. กรุงไทย	31	74	66	171
4. กรุงศรีอยุธยา	55	41	35	131
5. กรุงเทพพาณิชย์การ	20	46	64	130
6. ไทยพาณิชย์	41	43	37	121
7. นครหลวงไทย	20	40	39	99
8. สหธนาคาร	25	20	29	74
9. ศรีนคร	40	11	17	68
10. ทหารไทย	17	27	22	66
11. มหานคร	14	25	10	49
12. เอเชีย	9	12	15	36
13. เอเชียทรีสตี	10	8	6	24
14. ไทยทุน	12	1	1	14
15. หวังหลี	4	1	2	7
16. แผลมทอง	4	—	—	4
รวม	442	495	521	1,458

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย ฝ่ายกำกับและตรวจสอบธนาคารพาณิชย์ ส่วนกำกับและ
วิเคราะห์ธนาคารพาณิชย์ หน่วยกำกับธนาคารพาณิชย์

1.1 ปรากฏว่า ธนาคารพาณิชย์บางแห่งได้ทำการจัดตั้งสำนักงานสาขาเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเป็นจำนวนมาก และสาขาของธนาคารพาณิชย์เหล่านั้น ไม่สามารถเลี้ยงตัวได้ ความประสงค์ที่จัดตั้งสำนักงานสาขา ก็มีใ้คงหมายที่จะพัฒนาท้องถิ่น อันเป็นที่ตั้งสำนักงานสาขานั้น กลับดึงเงินฝากของสำนักงานสาขามาใช้ หรือเพื่อมาแก้สถานการณ์เงินสดขาดมือของธนาคารแห่งนั้นบางสาขา

1.2 การพิจารณาจัดตั้งสำนักงานสาขาว่าควรจัดตั้ง ณ แห่งใด ธนาคารพาณิชย์นั้นมิได้ พิจารณาถึงฐานะทางเศรษฐกิจของท้องถิ่นอย่างรอบคอบ บางท้องถิ่นก็มีสาขาธนาคารพาณิชย์มากเกินไป เกินกำลังฐานะของท้องถิ่นที่จะรองรับได้ สำนักงานสาขาในท้องถิ่นเดียวกันที่มีจำนวนมากแห่งก็ทำการแข่งขันกัน เสียหลักแห่งระบบการธนาคารที่ดี ประกอบกับพนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นบริหารของสาขาก็ไม่มีความรู้ ความสามารถที่เพียงพอในการดำเนินนโยบายและธุรกิจการธนาคารที่ดี เป็นเหตุให้เกิดกิจการธนาคารสาขา เสื่อมถอยทั้งฐานะและความนิยมเชื่อถือของประชาชน อาจเป็นอันตรายต่อการ เศรษฐกิจและการเงินของประเทศได้

1.3 เนื่องจากสำนักงานสาขาที่จัดตั้งขึ้น เป็นสำนักงานสาขาที่มีลักษณะเป็นตัวแทน ไม่ใช่สำนักงานสาขาที่แท้จริงของธนาคารแห่งเดิม ึ่งเป็นสำนักงานใหญ่ เป็นเพียงใช้ชื่อเดียวกันเท่านั้น กล่าวคือ เมื่อต้องการจัดตั้งสำนักงานสาขาในท้องถิ่นนั้น ผู้ที่มีวัตถุประสงค์หลายคนหรือคนเดียวกันก็จะก่อสร้างอาคารสำนักงานสาขาขึ้น จัดหาอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ และจัดหาบุคคลมาทำงานเป็นพนักงานธนาคารขึ้นเองโดยอิสระ ไม่ได้มีการจัดส่งมาจากธนาคาร เดิมที่เป็นสำนักงานใหญ่ อีกทั้งการบริหารงานทุกอย่างก็มิได้มีการควบคุมให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผนเดียวกัน เหล่านี้จึงเข้าลักษณะของระบบการธนาคารเดี่ยว ดังนั้นการจัดตั้งสำนักงานสาขาขึ้นใหม่ก็เปรียบเสมือนมีการ ก่อตั้งธนาคารแห่งใหม่ขึ้นหลายธนาคารนั่นเองซึ่งมีวัตถุประสงค์ประสงค์ของทางการที่ต้องการให้เป็นระบบการธนาคารสาขา

2. หลักเกณฑ์ในการจัดตั้งสาขาในอศิศ แต่เดิม คือ ก่อนปี 2518 ในปีหนึ่งๆแบ่งการยื่นขออนุญาตเป็น 4 งวด คือ ภายในวันที่ 15 ของเดือน กุมภาพันธ์ พฤษภาคม สิงหาคม และพฤศจิกายน โดยคำขออนุญาตในการจัดตั้งใดที่ตกไปในแต่ละงวดไม่มีวาระใด จะไม่มีการ-

ขึ้นทะเบียนไว้ หากยังมีวัตถุประสงค์ที่จะจัดตั้งอีก ต้องยื่นขอใหม่ในครั้งต่อไป ในระยะต่อมา ใกล้เคียงการรับพิจารณาคำขอเหลือเพียง 2 งวด คือ ภายในวันที่ 15 สิงหาคม และ กุมภาพันธ์ ในแต่ละปี

2.1 สำหรับแบบคำขออนุญาตในการจัดตั้งสาขาที่ธนาคารแห่งประเทศไทย กำหนด คือ ต้องแสดงภาวะการค่า การเงินของท้องถิ่นที่จะเปิดสาขาแล้ว ธนาคารพาณิชย์ที่จะขอเปิดสาขา ยังต้องแสดงรายการคำชี้แจงประกอบคำขอตามหัวข้อต่อไปนี้

- ก. เงินฝากที่คาดว่าจะได้ในชั้นแรก รวมทั้งแหล่งที่มา
- ข. แนวทางที่ธุรกิจที่มุ่งจะประกอบ เป็นส่วนสำคัญ
- ค. ขอบเขตของธุรกิจที่จะประกอบ เป็นส่วนสำคัญ
- ง. ขอบเขตอำนาจของเจ้าหน้าที่ชั้นบริหาร
- จ. ชื่อประวัติทางการงาน และคุณสมบัติของบุคคลที่จะรับแต่งตั้งเป็นเจ้าหน้าที่ชั้นบริหาร

ฉ. ระยะเวลาที่คาดว่าจะต้องหารายได้ให้คุ้มกับค่าใช้จ่ายเริ่มการ

2.2 สำหรับเจ้าหน้าที่ชั้นบริหาร หมายถึง ตำแหน่งผู้จัดการ และ สมุห์บัญชี (รวมทั้งตำแหน่งรอง/ผู้ช่วย) ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นว่า ควรเป็นที่มีประวัติทางการงานดีและมีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะดำเนินงานไปด้วยความรอบคอบ และมีสมรรถภาพนั้น ใ้กำหนดคุณสมบัติไว้ คือ

ก. สำเร็จประกาศนียบัตรชั้นสูงทางการบัญชี หรือปริญญาตรีและทำงานในธนาคารพาณิชย์มาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี หรือ

ข. สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนสถานอบรมการธนาคารของสมาคมธนาคารไทย หรือ

ค. สำเร็จประโยคอาชีวศึกษาแผนกพาณิชย์การ และได้ทำงานในธนาคารพาณิชย์มาแล้ว เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี

ง. สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษาชั้นต้น (มัธยม 6 เติม) และได้ทำงานในธนาคารพาณิชย์มาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี

นอกจากที่กำหนดคุณวุฒิทางการศึกษาและความชำนาญงานดังกล่าวแล้วยังกำหนดว่าต้องมีตำแหน่งประจำในกิจการอื่นอีกด้วย

2.3 สำหรับการพิจารณาคำขออนุญาตจัดตั้งสาขานั้น ทางกรรมาธิการ ดังนี้

ก. พิจารณาดังภาวะของท้องถิ่นที่มีธนาคารยื่นคำขอมา เป็นอันดับแรกหากภาวะของท้องถิ่นใด ยังไม่อำนวยที่จะให้มีสาขาของธนาคารพาณิชย์เปิดดำเนินการเพิ่มขึ้น ก็ถือว่าคำขออนุญาตจัดตั้งสาขานั้นตกไปทุกคำขอ

ข. หากภาวะของท้องถิ่นอำนวยให้มีสาขาของธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้นแล้วก็จะพิจารณาดังฐานะ และการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องของธนาคารพาณิชย์แห่งนั้น เป็นอันดับต่อไปตามความสำคัญ ดังนี้

- ฐานะของธนาคารพาณิชย์ และการดำเนินงาน
- การควบคุมการดำเนินงานของสาขา
- ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อแนะนำของทางการ
- ธนาคารพาณิชย์ใดดำเนินการให้สาขาปฏิบัติงานไปในทางส่งเสริม

ภาวะเศรษฐกิจของท้องถิ่นเป็นที่พอใจ

- อัตราส่วนการลงทุนในที่ทำการรวมสัญญาเช่าที่ทำการ คือ เงินกองทุน

ฉะนั้นธนาคารพาณิชย์ใดผ่านหลักเกณฑ์ในแต่ละข้อก็จะมีโอกาสได้รับอนุญาตให้จัดตั้งสาขาดีกว่าธนาคารที่ยังมีข้อบกพร่อง

3. หลักเกณฑ์ในการจัดตั้งสาขาในปัจจุบัน ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดหลัก-
ใหม่ ตามรายละเอียดให้ถือปฏิบัติตั้งแต่ปี 2521 (สำหรับหลักเกณฑ์ที่เพิ่มออกใหม่ ในเดือน
มิถุนายน 2524 นั้นได้เปลี่ยนแปลงจากนี้ ดังในภาคผนวก) คือ ¹

3.1 การแบ่งเขตและวงการศึกษาพิจารณาคำขออนุญาตจัดตั้งสาขาและจำนวน
สาขาสูงสุดที่ยื่นขออนุญาตในแต่ละวง

3.1.1 การแบ่งเขตการศึกษาพิจารณาแบ่งออกเป็น 3 เขต คือ เขตกรุงเทพมหานคร
เขตอำเภอเมือง และเขตอำเภอรอบนอก

3.1.2 วงการศึกษาพิจารณาคำขออนุญาตจัดตั้งสาขา คือ สาขาในเขตกรุงเทพ-

¹ ธนาคารแห่งประเทศไทย

มหานครและอำเภอเมือง ปีละครั้ง กำหนดยื่นคำขอยภายในเดือนกุมภาพันธ์ และในเขตอำเภอ
รอบนอก พิจารณาคำขอจัดตั้งสาขาปีละ 4 ครั้ง กำหนดยื่นคำขอยภายในเดือนกุมภาพันธ์ พฤษภาคม
สิงหาคม และพฤศจิกายน

3.1.3 จำนวนสาขาสูงสุดที่แต่ละธนาคารจะยื่นขออนุญาตในแต่ละวง
การพิจารณา คือ เขตกรุงเทพมหานครไม่เกิน 10 สาขา เขตอำเภอรอบเมืองไม่เกิน 15
สาขาและเขตอำเภอรอบนอกไม่จำกัดจำนวน

3.2 หลักเกณฑ์ในการพิจารณาคำขออนุญาตเปิดสาขา

3.2.1 สาขาในเขตกรุงเทพมหานครและเขตอำเภอเมืองในจังหวัด
ต่างๆ มีหลักเกณฑ์ดังนี้

ก.ฐานะของธนาคารผู้ขออนุญาตต้องสอดคล้องตามที่ธนาคารแห่ง
ประเทศไทยกำหนด เช่น เงินกองทุน สินทรัพย์ประจำ และอื่นๆคงรายละเอียดในภาคผนวก

ข.ภาวะท้องถิ่นนั้นต้องอำนวยให้มีธนาคารพาณิชย์เปิดดำเนินการ
เพิ่มขึ้นได้เช่น ปริมาณเงินฝากธนาคารของท้องถิ่นเพิ่มขึ้นสูง ปริมาณธุรกิจการพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม
มีจำนวนมากเพียงพอ เป็นต้น และให้รายงานการสำรวจคือธนาคารแห่งประเทศไทยด้วย

ค. ในการพิจารณาคัดเลือกคำขอจะคำนึงถึง ไม่ฝ่าฝืนพระราช-
บัญญัติการธนาคารพาณิชย์ ซึ่งตรวจพบหรือทราบในระหว่าง 12 เดือน ก่อนวันสิ้นวงการ-
พิจารณา มีความสามารถในการควบคุมเช็คคืนตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด มีการให้
ความร่วมมือโดยคำเนนตามนโยบายของทางการ และมีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่น

3.2.2 สาขาในเขตอำเภอรอบนอก มีหลักเกณฑ์ดังนี้

ก. ในเขตอำเภอรอบนอกที่มีสาขานาการพาณิชย์ที่เปิดดำเนินการ
อยู่แล้วหรือที่ได้รับอนุญาตแล้วแต่ยังไม่เปิดดำเนินการ หรือที่ขออนุญาตมาใหม่ รวมกันเกินกว่า
3 สาขา ใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาตามข้อ 3.2.1

ข. ในเขตอำเภอรอบนอกที่ไม่มีสาขานาการพาณิชย์หรือที่มี
สาขาเปิดดำเนินการแล้วหรือได้รับอนุญาตแล้วแต่ยังไม่จัดตั้ง รวมกันไม่เกิน 3 สาขา ใช้หลัก-
เกณฑ์ในการพิจารณาตามข้อ 3.2.1 เฉพาะข้อ ก.

วิธีการจัดตั้งสาขา

วิธีการจัดตั้งสาขาของธนาคารพาณิชย์ไทยในประเทศไทย ที่ปฏิบัติกันในปัจจุบัน ซึ่งรวบรวมจากการสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องในค่านี้นี้ของธนาคารพาณิชย์ กล่าวโดยสังเขป เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาถึงตัวปัญหา ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสาขา

1.1 เพื่อสร้างความเจริญเติบโตของธนาคาร ไม่ว่าจะเป็นค่านสินทรัพย์ ค่านกำลังงาน ค่านสำนักงาน ค่านรายได้ และค่านอื่นๆ

1.2 เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ลูกค้าให้กระจายไปตามท้องถิ่นต่างๆ คือ สะดวกแก่ลูกค้าจะทำให้ไม่ต้องเสียเวลาในการ เดินทางเพื่อมารับบริการกับสำนักงานที่ห่างไกล

1.3 เพื่อแบ่งเบาปริมาณงานของสาขาของธนาคารนั้น เนื่องจากสาขาเดิม อาจจะมีปริมาณการไหลมากเกินไป อาจเข้าไม่ถึงถึงทุกท้องถิ่น จึงต้องเพิ่มจำนวนสาขาให้เพียงพอในท้องถิ่นนั้นๆ

1.4 เพื่อเพิ่มค่านิยมและความเชื่อถือแก่ลูกค้า เนื่องจากการมีสำนักงานหลายแห่ง จะทำให้ลูกค้ามีความมั่นใจในธนาคารมากขึ้น

1.5 เพื่อวัตถุประสงค์อย่างอื่น เช่น เพื่อสร้างตำแหน่งหน้าที่แก่พนักงานเพิ่มขึ้น เพื่อแข่งขันให้ทัดเทียมกับธนาคารอื่น เป็นต้น

2. การตั้งเป้าหมายในการจัดตั้งสาขา

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้น ธนาคารพาณิชย์จะมีการตั้งเป้าหมายในการจัดตั้งสาขาในชั้นต่อมา คือ ควรจะจัดตั้งเป็นจำนวนเท่าใดในแต่ละปี และควรจะมีโครงสร้างสถานที่ตั้งกระจายไปตามท้องถิ่นใดบ้าง จากการสัมภาษณ์พบว่า การตั้งเป้าหมายสำหรับอัตราการจัดตั้งสาขาคือปีในอนาคต ธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่กล่าวว่า มีจำนวนโดยเฉลี่ยแล้วใกล้เคียงกับ จำนวนสาขาที่เปิดเมื่อ 2-3 ปีที่แล้วมา ซึ่งจะกำหนดแผนระยะยาวประมาณ 3-4 ปีข้างหน้า

สำหรับโครงสร้างสถานที่ตั้ง จะมีการกำหนดเป็น 3 ประการ คือ จัดตั้งในท้องถิ่นที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจสูงก่อน ประการต่อมา คือ จัดตั้งในท้องถิ่นที่เป็นจุดเชื่อม

โยงในช่องว่างระหว่างสำนักงานเดิม หรือให้ขยายไปในทิศทางที่ยังไม่มีสำนักงานธนาคาร
ตนเองตั้งอยู่ โดยท้องถิ่นนั้นจะต้องมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจค่อนข้างสูงหรือมีชนาค
ปานกลาง ประการสุดท้าย คือ จัดตั้งในท้องถิ่นที่คาดว่าจะมีความเจริญในอนาคต ถึงแม้ใน
ขณะนั้นยังมีความเจริญทางเศรษฐกิจค่อนข้างน้อยก็ตาม

ฉะนั้นจากหลัก 3 ประการในการ เป้าหมายนี้ ธนาคารพาณิชย์จะทำการวิเคราะห์
ขั้นพื้นฐานจากการพิจารณาถึงโครงสร้างสถานที่ตั้งของสำนักงานในโอกาศที่ ธนาคารอื่นๆ จัด
ตั้งในสถานที่ตั้งใดบ้าง แล้วจึงนำมาพิจารณาว่า สมควรจะให้โครงสร้างสถานที่ตั้งของธนาคาร
ตนเองเป็นอย่างไร โดยทำการสำรวจข้อมูลและวิเคราะห์เปรียบเทียบต่างๆ เพื่อหาข้อยุติ
ในการตัดสินใจจัดตั้งสาขาต่อไป สำหรับการวิเคราะห์โครงสร้างสถานที่ตั้งของธนาคาร
พาณิชย์นั้นจะกล่าวรายละเอียดในบทที่ 3

3. หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดตั้งสาขา

ธนาคารพาณิชย์มีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงและเป็นแกนกลางในการประ
สานงานกับหน่วยงานอื่นเกี่ยวกับ เรื่องการจัดตั้งสาขานั้น จะอยู่ในฝ่ายกิจการสาขาหรือสำนัก
บริหาร หรืออาจจะมีผู้รับผิดชอบโดยตรงเป็นเพียงบุคคลคนเดียวก็ได้ ตัวอย่างเช่น ธนาคาร
กรุงเทพ มีหน่วยงานอยู่ในฝ่ายสำนักผู้ช่วยผู้จัดการใหญ่คานกิจการสาขา ธนาคารกสิกรไทยมี
หน่วยงานในส่วนพัฒนาสาขาของฝ่ายกิจการสาขา ธนาคารศรีนครมีหน่วยงานอยู่ในฝ่ายควบคุม
สาขา และธนาคารเอเชียทรัสต์มีแผนกเตรียมเปิดสาขาในฝ่ายสาขาเป็นต้น

จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่จะอยู่ในฝ่ายที่มีหน้าที่ควบคุมดูแลและติดตามงานกับสาขา
ซึ่งมีชื่อเรียกต่างๆ กัน คือ ฝ่ายสาขา หรือฝ่ายกิจการสาขา หรือฝ่ายควบคุมสาขา หรือฝ่าย
อำนวยการสาขา สำหรับการจิกสายการบังคับบัญชาของหน่วยงานนี้จะกล่าวในเรื่องการ-
จิกสายงาน ในบทที่ 4

4. การสำรวจข้อมูลในการจัดตั้งสาขา

ธนาคารพาณิชย์จะให้พนักงานในหน่วยงานดังกล่าวเป็นผู้สำรวจ ส่วนใหญ่
จะใช้คนประมาณ 3-6 คน ในการสำรวจสาขาหนึ่งๆ โดยจะใช้เวลาในการสำรวจ 1-3 วัน

ในการสำรวจข้อมูลในท้องถิ่นนั้นๆ ยกเว้นสาขาในต่างจังหวัดไกลๆ ซึ่งอาจกินเวลาในการเดินทางเพิ่มอีก สำหรับค่าใช้จ่ายในการสำรวจข้อมูล พนักงานจะได้รับเบี้ยเลี้ยงในการเดินทางหากไปสำรวจในต่างจังหวัดและอาจจะได้รับค่าอาหารเพิ่มอีกในบางธนาคาร

ส่วนสิ่งที่จะสำรวจนั้น จะสำรวจตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดได้แก่ ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การคมนาคม สถาบันทางธุรกิจ และสถาบันอื่นๆ ที่สำคัญ ความปลอดภัยของท้องที่ โครงการพัฒนาท้องถิ่นและอื่นๆ นอกจากนี้ยังสำรวจข้อมูลบางประการที่ใช้สำหรับการวิเคราะห์ภายในธนาคารเพิ่มอีก เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับธนาคารพาณิชย์อื่นในท้องถิ่นนั้นว่าประสบความสำเร็จเพียงใด มีลูกค้ามากน้อยเพียงใด เป็นต้น

5. การตัดสินใจเลือกที่จะจัดตั้งสาขาในสถานที่ใด

ส่วนใหญ่จะมีการประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องในค้ำนี้ โดยนำข้อมูลที่สำรวจมาวิเคราะห์เปรียบเทียบเป็นย่านๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยแต่ละย่านจะมีสาขามาเปรียบเทียบ 2-3 แห่ง แต่ถ้าเป็นในส่วนภูมิภาคจะเปรียบเทียบเป็นรายภาค รายเขต รายจังหวัด และรายอำเภอ เพื่อลงมติอนุมัติ

สำหรับการวิเคราะห์ว่าจะจัดตั้งในสถานที่ใดนั้น แล้วแต่ธนาคารพาณิชย์ไทยว่าจะวิเคราะห์ละเอียดมากน้อยเท่าใด แต่หลักสำคัญที่ใช้วิเคราะห์ คือ ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของท้องถิ่นนั้นเป็นหลัก และที่รองลงมาอย่างอื่น คือ วิเคราะห์การเพิ่มของจำนวนประชากร การคมนาคม การเพิ่มของปริมาณเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ในย่านต่างๆ หรือในแต่ละจังหวัด เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องวิเคราะห์ความพร้อมของการจัดหาทรัพยากรในการจัดตั้งสาขาทั้ง 4 คือ ทรัพยากรค้ำสำนักงาน ค้ำกำลังคน ค้ำการจัดการและค้ำการเงิน ว่า ธนาคารตนเองมีความพร้อมเพียงใด และสามารถจัดหาได้ครบตรงตามเวลาหรือไม่

ส่วนการวิเคราะห์ในรายละเอียดต่างๆ ธนาคารพาณิชย์ถือว่าเป็นความลับจึงไม่สามารถเปิดเผยให้บุคคลภายนอกธนาคารได้ ในที่นี้จึงขอยกเว้นไม่กล่าวถึง

6. การยื่นคำขออนุญาตในการจัดตั้งสาขา

ธนาคารพาณิชย์จะจัดทำรายการเป็นแบบสรุปข้อมูลต่างๆ ที่สำรวจ เหตุผลที่ขอจัดตั้งสาขา ตลอดจนรายละเอียดอื่นๆ มากน้อยตามแต่ละธนาคาร ซึ่งอาจจะมีแผนที่ รูปภาพ

ของอาคารบริเวณที่จะขอจัดตั้ง ตลอดจนตารางต่างๆ ตามความเหมาะสม โดยจะจัดทำ 1 ชุด ต่อ 1 สาขา ที่ขอไป ส่วนมากธนาคารขนาดใหญ่จะมีความยาวประมาณ 3 หน้ากระดาษ โดยกำหนดหัวข้อที่จะบรรยายถึง เป็นข้อๆ สำหรับธนาคารขนาดเล็กส่วนใหญ่จะบรรยายไว้มาก คือ 10-15 หน้า อาจจะเป็นเพราะขอจัดตั้งจำนวนน้อยแห่งก็ได้

7. การจัดหาทรัพยากรในการจัดตั้งสาขาและการหาลูกค้าก่อนวันเปิดทำการ

เมื่อธนาคารพาณิชย์ได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยแล้ว ก็จะจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นต่างๆ ในการที่จะให้สาขานั้นพร้อมที่จะดำเนินการได้ ซึ่งลักษณะของทรัพยากรเหล่านี้จะกล่าวถึงในบทที่ 4 สำหรับการหาลูกค้าก่อนเปิดทำการนั้น ธนาคารพาณิชย์จะส่งพนักงานไปติดต่อหาลูกค้าตามท้องถิ่นที่อยู่ใกล้เคียงกับสาขา ล่วงหน้าก่อนวันเปิดทำการประมาณ 2-3 สัปดาห์ โดยให้พนักงานที่จะปฏิบัติงานประจำในสาขานั้นออกหาลูกค้าเอง หรืออาจจะมีพนักงานที่เรียกว่า "ซุกเปิดสาขา" โดยเฉพาะธนาคารขนาดใหญ่ ซึ่งจะอยู่ช่วยงานสาขานั้นๆ ระยะหนึ่งก่อนเพื่อให้งานเข้าที่เป็นปกติก่อนจึงจะกลับสำนักงานใหญ่ สำหรับวิธีการหาลูกค้านั้น จะใช้วิธีให้พนักงานไปติดต่อโดยตรงถึงบ้านหรือที่ทำงานหรือแหล่งชุมนุมชน และแจกเอกสารโฆษณาเกี่ยวกับบริการของสาขา พร้อมทั้งใช้วิธีโฆษณาทางสื่อมวลชนอื่นๆ เช่น โรงภาพยนตร์ในย่านนั้น หนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์

8. กำหนดการ เปิดดำเนินการสาขา วันที่เปิดทำการ วันแรกส่วนใหญ่เป็นวันสุกสัปดาห์ หรือวันที่ดีไปเป็นวันหยุดธนาคาร เพื่อจะใช้เวลาจัดการงานที่มีจำนวนมากในวันเปิดวันแรก ส่วนพิธีในการ เปิดสาขาจะมีในตอนเช้าก่อนเวลาทำการธนาคาร โดยจะมีการเชิญแขกผู้มีเกียรติของท้องถิ่นนั้น และลูกค้ามาพร้อมกัน แล้วให้ประธานพิธีเปิดนำกลุ่มป้ายชื่อสาขา และมีพิธีส่งมอบถ้วย ส่วนในเวลากลางวันอาจมีมหรสพเพิ่มอีกตามความเหมาะสมของท้องถิ่น สำหรับการปฏิบัติงานในวันแรก จะมีลูกค้าซึ่งส่วนใหญ่เป็นลูกค้าคนเงินฝาก โดยเฉพาะเงินฝากประจำ แล้วพนักงานจะแจกซองข่าวรายเป็นของกำนัล ซึ่งถ้าเป็นลูกค้ารายใหญ่บางธนาคารจะแจกของที่มีมูลค่าสูง